

EWA SERAFIMOWICZ

WŁODZIMIERZ SERAFIMOWICZ

ZARYS HISTORII PŁOCKIEJ DZIELNICY WIELKOPRZEMYSŁOWEJ Obszar PKN Orlen

Abstrakt

Płock podzielony jest na 23 jednostki administracyjno-terenowe, w tym 21 osiedli mieszkalnych oraz dwie jednostki niezamieszkałe: obszar PKN Orlen (północna część Płocka) i obszar Wisła (w granicach miasta). Obszar PKN Orlen został utworzony z południowych terenów dawnej gminy Biała, sąsiadującej z północną częścią Płocka. Na obszarze tym zlokalizowane są: Zakład Produkcyjny PKN Orlen S.A. (dawne Mazowieckie Zakłady Rafineryjne i Petrochemiczne), Basell Orlen Polyolefins Sp. z o.o. oraz firmy budowlane i przemysłowe (na terenie po dawnym zapleczu produkcyjnym generalnego wykonawcy PBP Petrobudowa). W bezpośrednim sąsiedztwie Zakładu Produkcyjnego PKN Orlen w osiedlach Trzepowo i Winiary PKN Orlen S.A. i Urząd Miasta Płock powołały w 2004 r. Spółkę Akcyjną Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny. PPP-T oferuje swoim klientom około 60 hektarów terenów inwestycyjnych, wyposażonych w niezbędną infrastrukturę drogowo-techniczną z dogodnym dojazdem.

Słowa kluczowe: przemysł rafineryjno-petrochemiczny, MZRIp, PKN Orlen, Basell Orlen Polyolefins, PBP Petrobudowa.

Płocki obszar PKN Orlen

Na obszarze dawnej południowej części gminy Biała w powiecie płockim (na północ od Płocka), pomiędzy rzekami Wierzbica i Brzeźnica, rozpoczęto w 1960 r. budowę dużego przedsięwzięcia rafineryjno-petrochemicznego. Utworzenie kombinatu rafineryjno-petrochemicznego nastąpiło głównie na terenach dawnej wsi Biała Nowa z przyległościami (Biała Parcela i Draganie Nowe), natomiast pod strefę ochronną przeznaczono tereny wsi: Trzepowo, Chęlpowo i Powsino. Formalnie południowe tereny gminy Biała włączono w granice Płocka z dniem 31 grudnia 1961 r.¹

Na obszarze tym w latach 60. XX w. powstała przemysłowa dzielnica o nazwie „Petrochemiczna”, w której etapami realizowano budowę kombinatu rafineryjno-petrochemicznego. Kombinat kolejno zmieniał nazwy na: Mazowieckie Zakłady Rafineryjne i Petrochemiczne w Budowie w Płocku (1959-1964)³, Mazowieckie Zakłady Rafineryjne i Petrochemiczne (1965-1992)⁴ oraz w latach 1993-1998 Mazowieckie Zakłady Rafineryjne i Petrochemiczne Spółka Akcyjna (nazwa skrócona:

1 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 1961 r. w sprawie zmiany granic miasta Płocka w województwie warszawskim. Do miasta Płocka w województwie warszawskim włącza się z powiatu płockiego w tymże województwie: 1/ z gromady Maszewo Duże wsie Chęlpowo i Maszewo Małe oraz część obszarów wsi Maszewo i Maszewo Duże z przysiółkiem Winiary; 2/ z gromady Trzepowo Nowe wieś Powsino i część wsi Trzepowo Stare z przysiółkiem Niegłosy; 3/ z gromady Biała Stara części obszarów wsi Biała Nowa, Biała-Parcela i Draganie Nowe. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 31. XII 1961 r., Dz.U. 1961, nr 59, poz. 324.

2 J. Chojnacki, *Płock 1965 w liczbach w XX-tą rocznicę wyzwolenia*, „Notatki Płockie” 1965, s. 9.

3 A. Kłoczek, *Płocki Kompleks Rafineryjno-Petrochemiczny w latach 1959-2000 i jego wpływ na rozwój miasta i regionu*. Monografia, Płock 2015, s. 21-25; także, L. Chrapkowski, *Mazowieckie Zakłady Rafineryjne i Petrochemiczne w Płocku*, Warszawa 1967.

4 Ibidem, s. 25-33, 59-67; także: J. Chojnacki, *Petrochemia a rozwój Płocka*, wyd. II, Płock 1977; E. Dąbrowska, *XX lecie działalności Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych „Petrochemia” w Płocku*. Historia i rozwój, Płock 1980; W. A. Koński, *Płocka Petrochemia 1960-1985*, Płock 1986;

Petrochemia Płock S.A.)⁵.

W okresie PRL budowę MZRiP (z wyłączeniem elektrociepłowni) realizowało w generalnym wykonawstwie Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego Petrobudowa⁶. Przedsiębiorstwo to swoją siedzibę i przemysłowe zakłady produkcji pomocniczej usytuowało w północno-zachodniej części obecnego obszaru PKN Orlen, pomiędzy ul. Zglenickiego a zachodnią częścią ogrodzenia MZRiP.

W dniu 7 września 1999 r. w drodze inkorporacji Centrali Produktów Naftowych⁷ S.A. przez Petrochemię Płock S.A. utworzono Polski Koncern Naftowy S.A.⁸ W roku następnym Koncernowi nadano nazwę handlową – PKN Orlen S.A. Współcześnie jest on największym w kraju podmiotem gospodarczym, przedsiębiorstwem o charakterze globalnym.

W 2003 r. na terenie wschodniej części Zakładu Produkcyjnego PKN Orlen S.A. powstała spółka joint venture Basell Orlen Polyolefins Sp. z o.o. (BOP)⁹. Spółka ta należy do Grupy ORLEN i Grupy LyondellBasell. Każdy z partnerów posiada 50 procent udziałów. BOP funkcjonuje jako zakład składający się z trzech fabryk chemicznych: polipropylenu i dwóch polietylenu (dużej i małej gęstości), wspólnie jest największym krajowym wytwórcą tworzyw sztucznych.

Teren północnej części Płocka zajmowany przez Zakład Produkcyjny PKN Orlen S.A. oraz Basell Orlen Polyolefins Sp. z o.o. jest zwyczajowo nazywany „płockim kompleksem instalacji rafineryjno-petrochemicznych”. Kompleks ten stanowi zwartą zabudowę „dzielnicę-miasteczka wielkoprzemysłowego”. Zawiera on prawie 100 instalacji chemicznych (z rurociągami technologicznymi w muldach i na estakadach), posiada rozbudowaną sieć wewnętrznych dróg zakładowych oraz dogodne połączenia drogowe i kolejowe z innymi ośrodkami przemysłowymi w kraju¹⁰.

Funkcjonująca w Płocku firma PERN, ściśle współpracująca z PKN Orlen S.A. i BOP Sp. z o.o., zarządza w kraju siecią rurociągów naftowych i produktowych, jest głównym decydem w zakresie transportu surowców i produktów naftowych w sieci podziemnych ropociągów i rurociągów produktowych¹¹.

Po 2000 r. dawną przemysłową „dzielnicę Petrochemia” (nazwa dla celów statycznych) przemianowano na „obszar PKN Orlen” (nazwa zwyczajowa). Teren dawnego zaplecza produkcyjnego PBP Petrobudowa obecnie zajmują liczne spółki budowlane i przemysłowe. Stanowi on rezerwę pod dalszą rozbudowę Zakładu Produkcyjnego PKN Orlen S.A., może też być wykorzystany w celu utworzenia kolejnej strefy Płockiego Parku Przemysłowo-Technologicznego.

⁵ Ibidem, s. 77-92; także: L. Chrapkowski, *Petrochemia Płock*, Warszawa 1997; *40 lat produkcji rafineryjnej i petrochemicznej w Płocku 1964-2004*, praca zbiorowa, Płock 2004; *400 milionów ton ropy*, red. E. Korsak, Płock 2005.

⁶ M. Majzner, *Geneza powstania Przedsiębiorstwa Budownictwa Przemysłowego Petrobudowa i pierwsze lata działalności*, „Przegląd Budowlany” 1984, nr 11, s. 212-215.

⁷ A. Kłoczek, op. cit., s. 131-132.

⁸ Ibidem, s. 93-100, 132-138.

⁹ <https://basellorlen.pl>. Basell Orlen Polyolefins Sp. z o.o., [dostęp: 11.01.2022].

¹⁰ Nazewnictwo dróg zakładowych na terenie „Płockiego kompleksu instalacji rafineryjno-petrochemicznych” bazuje na oznaczeniu działek poziomych (wschód-zachód) cyframi arabskimi, natomiast działek pionowych (północ-południe) – literami alfabetu łacińskiego. Przykładowo główna droga prowadząca od bramy nr 1 w kierunku do starej elektrociepłowni nosi nazwę 7-8, generalnie po jej północnej stronie wybudowano instalacje rafineryjne, natomiast po stronie południowej – instalacje petrochemiczne.

¹¹ <https://pern.pl>. – przedsiębiorstwo z siedzibą zarządu w Płocku, zajmujące się krajową logistyką naftową, pod Płockiem posiada największą w kraju bazę magazynową. Jest strategiczną spółką gwarantującą bezpieczeństwo energetyczne Polski, [dostęp 11 styczeń 2022].

Rys historyczny gminy Stara Biała

Obszar PKN Orlen stanowiący wielkoprzemysłową dzielnicę w Płocku zajmuje południową część terenu dawnej gminy Biała. Obszar obecnej gminy Stara Biała (wcześniej gminy Biała) był atrakcyjny dla wczesnego osadnictwa z uwagi na sąsiedztwo trzech rzek: Wisły, Skrwy Prawej i Wierzbicy. W okresie VI-VII w. w Proboszczewicach i Brwilnie Górnym stwierdzono obecność plemion słowiańskich, zaś na terenie Nowych Proboszczewic znaleziono ślady intensywnego rozwoju gospodarczego północnych plemion mazowieckich z okresu IX-XI¹². Nazwa osady Biała pochodzi od przepływającej w pobliżu rzeczki Bielica (dziś Wierzbica)¹³. Najwcześniejsze informacje pisemne o osadzie pojawiają się w 1378 r. i dotyczą sprzedaży młyna. W 1449 r. starostwo płockie wraz ze wsiami Biała, Draganie, Chełpowo i Maszewo zostało przekazane przez księcia płockiego Władysława I (zm. 1455 r.) staroście Mikołajowi. Kolejna informacja dotyczy przejęcia w 1. połowie XVI w. dzierżawy wsi Biała przez starościnę Elżbietę Sierpską z Gaju. Właścicielem wsi w latach 1543-1555 była Bona Sforza (1494-1557), żona króla Zygmunta III Starego. Na przełomie XVII i XVIII w. właścicielem dóbr Biała był wojewoda płocki Jan Dobrogost Krasiński (1639-1717).

W 1827 r. we wsi Biała łącznie z kolonią było 58 „dymów”, w których zamieszkiwało 555 osób, natomiast folwark Biała o powierzchni 2719 morgów posiadał 11 „dymów” i 187 mieszkańców. W połowie XIX w. majątek folwarku o powierzchni 530 ha przejęła rodzina Fuhrmannów. W okresie dwudziestolecia międzywojennego do 1930 r. właścicielem folwarku Biała był Mikołaj Szempliński. Administracyjnie wieś Biała należała do gminy Brwilno, natomiast w 1931 r. urząd gminy przeniesiono do Białej. Do 1954 r. gmina Biała funkcjonowała w granicach utworzonych na początku lat 30. XX w.

Z początkiem 1960 r. południowa część gminy została przekazana pod budowę MZ RiP. Oficjalne włączenie południowej części gminy Biała do Płocka nastąpiło dopiero w końcu 1961 r. W ramach przeprowadzonej w latach 1972-1975 reformy administracyjnej kraju gminę Biała przemianowano na Stara Biała oraz utworzono nową gminę Brudzeń Duży, obejmującą kilka wsi należących wcześniej do gminy Białej. W latach 1975-1998 gmina Stara Biała znalazła się w województwie płockim, od 1999 r. funkcjonuje w powiecie płockim – z siedzibą zarządu gminy we wsi Biała. We wsi Stara Biała znajduje się siedziba parafii pw. św. Jadwigi Śląskiej, należąca do dekanatu płockiego zachodniego, diecezji płockiej. Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej erygowano w XII wieku¹⁴. Obecnie powierzchnia gminy Stara Biała wynosi 111,1 km², według danych z 2017 r. mieszkało w niej 11 809 osób¹⁵.

Dzielnica przemysłowa „Petrochemia”

Decyzja o budowie w Płocku MZ RiP istotnie wpłynęła na plan zagospodarowania przestrzennego miasta¹⁶, spowodowała intensywną realizację kolejnych etapów budowy kombinatu rafineryjno-petrochemicznego, jak również znaczący rozwój budownictwa mieszkaniowego i

12 A. Kozanecki, *Z nurtem rzeki Skrwy. Historia – Przyroda – Zabytki Kultury*, Płock 2015, s. 190-191.

13 A. Bortkiewicz-Celińska, *Słownik historyczno-geograficzny województwa płockiego w średniowieczu*, z. 1, Warszawa 1980, s. 10.

14 A. J. Papierowski, J. Stefański, *Płock od A do Z w tysiącletnich dziejach*, Płock 2010, s. 254.

15 https://gmina_starabiala.pl. [dostęp 15 grudzień 2021].

16 P. Gryszpanowicz, *Rozwój przestrzenny Płocka w latach 1945-1989*, [w:] *Dzieje Płocka. Tom 3. Historia miasta w latach 1945-2020*, red. G. Gołębiowski, T. Piekarski, Płock 2020, s. 381-420.

towarzyszącego¹⁷.

W 1965 r. obszar Płocka podzielono dla celów statystycznych na sześć dzielnic mieszkaniowych: Śródmieście (200 ha), Dworcowa (530 ha), Dobrzyńska (190 ha), Wyszogrodzka (530 ha), Radziwie (820 ha) i Winiary (28-5 ha) oraz dwie dzielnice przemysłowe Petrochemia (1730 ha) i Kostrogaj Przemysłowy (310 ha). Pozostały teren miasta o powierzchni 579 ha stanowiła rzeka Wisła w granicach miasta. Ogółem powierzchnia Płocka liczyła – 5194 ha¹⁸. W okresie PRL teren, na którym budowano MZRiP potocznie nazywano „Biała Nowa” lub „dzielnicą petrochemiczną”.

W związku z rozbudową Płocka w 1970 r. nastąpił podział miasta na jedenaście dzielnic. Równocześnie nastąpiło zmniejszenie wielkości „dzielnicy Petrochemia” (727 ha). Zmniejszając powierzchnię strefy ochronnej Kombinatoru utworzono nowe dzielnice: Trzepowo (643 ha) i Maszewo z Winiarami (656 ha)¹⁹.

Dzielnica Petrochemia stanowiąc przestrzeń produkcyjno-przemysłową składała się z dwóch podstawowych części: rejonu kompleksu instalacji rafineryjnych i petrochemicznych (MZRiP) oraz rejonu zaplecza i zakładów przemysłowej produkcji pomocniczej PBP Petrobudowa w Płocku (wraz z częścią jego przedsiębiorstw podwykonawczych)²⁰.

W 1993 r. (w okresie III RP w) na bazie 13 dzielnic mieszkaniowych i trzech dzielnic przemysłowych (Petrochemia, Kostrogaj Przemysłowy, Kostrogaj – FMŻ) funkcjonujących w końcu lat 80. XX w., utworzono 15 osiedli i jeden wielkoprzemysłowy – „obszar Petrochemia” (760 ha)²¹. Od 1997 r. w wyniku powiększenia obszaru miasta oraz podzielenia części osiedli na mniejsze jednostki Płock liczy 21 osiedli i jeden wielkoprzemysłowy „obszar Petrochemia”, który w XXI w. zwyczajowo nazywany jest „obszarem PKN Orlen”²².

Mazowieckie Zakłady Rafineryjne i Petrochemiczne

W okresie PRL uprzemysłowienie kraju realizowane było w ramach powszechnego centralnego planowania i systemu nakazowo-rozdzielczego stosowanego na poszczególnych szczeblach gospodarczego zarządzania krajem. Szczególne znaczenie posiadała budowa inwestycji strategicznych, stąd ich proces inwestycyjny odbywał się pod bezpośrednim nadzorem centralnych władz krajowych. Zaplanowany na dekadę lat 60. XX w. intensywny rozwój przemysłu chemicznego, w tym rafineryjno-petrochemicznego, spowodował m.in. decyzję o budowie wielkiego kombinatu rafineryjno-petrochemicznego w Płocku²³. Podstawą wyjściową tych działań była decyzja z dnia 14 października 1958 r. Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej, zrzeszającej ówczesne kraje socjalistyczne, o budowie rurociągu naftowego „Przyjaźń”, który będzie dostarczał ropę naftową z nowo odkrytych złóż nadwołżańskich ze Związku Radzieckiego do Polski, Czechosłowacji, Węgier i Niemieckiej Republiki Demokratycznej²⁴.

17 T. Piekarski, *Zarys życia społeczno-gospodarczego Płocka w latach 1945-1989*, [w:] *Dzieje Płocka. Tom 3*, op. cit., s. 349-380.

18 J. Chojnacki, *Płock 1969 w liczbach*, Płock 1970, s. 42.

19 Idem, *Płock 1973 w liczbach*, Płock 1974, s. 71.

20 W. Serafimowicz, B. Trębała, *Z dziejów budownictwa w Płocku. Inwestorzy, projektanci, wykonawcy*, Płock 2008, s. 113-123, 127-139, 175, 213-215, 255-258.

21 K. Chojnacki, E. Sieczkowska, A. Zych, *Miejski Zeszyt Statystyczny Nr 1. Urząd Miasta Płocka, Rok 1993*, Płock 1994, s. 12-14.

22 E. Serafimowicz, W. Serafimowicz, *Zarys historii osiedli płockich*, „Notatki Płockie” 2021, nr 1, s. 30-48.

23 A. Kłoczek, *Płocka Rafineria i Petrochemia w latach 1959-2000. Monografia*, Płock 2010, s. 9-10.

24 W. Roszkowski, *Historia Polski 1914-1998*, Warszawa 1999, s. 260.

Akty wykonawcze władz krajowych dotyczące tego przedsięwzięcia inwestycyjnego to: 1/ Uchwała Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów (KRRM) z 5 stycznia 1959 r. w sprawie lokalizacji kombinatu rafineryjno-petrochemicznego w Płocku²⁵; 2/ Zarządzenie Ministra Przemysłu Chemicznego z dnia 29 grudnia 1959 r. w sprawie utworzenia przedsiębiorstwa państwowego – Mazowieckie Zakłady Rafineryjne i Petrochemiczne w Budowie²⁶; 3/ Zarządzenie Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z 14 grudnia 1959 r. w sprawie powołania z dniem 1 stycznia 1960 r. generalnego wykonawcy budowy MZRIp – Przedsiębiorstwa Budownictwa Przemysłowego Petrobudowa w Płocku²⁷; 4/ Uchwała KRRM z dnia 28 kwietnia 1960 r. w sprawie założeń budowy Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych²⁸; 5/ Uchwała KRRM z dnia 8 grudnia 1960 r. w sprawie zatwierdzenia projektu wstępnego budowy MZRIp oraz inwestycji związanych z MZRIp w Płocku i rejonie Płocka (8 grudnia 1960)²⁹; 6/ Zarządzenie Ministra Przemysłu Chemicznego z dnia 11 sierpnia 1965 r. w sprawie zmiany nazwy przedsiębiorstwa na Mazowieckie Zakłady Rafineryjne i Petrochemiczne i określenie zakresu jego działalności³⁰; 7/ Uchwała KRRM z dnia 20 sierpnia 1966 r. w sprawie dalszego rozwoju MZRIp w Płocku³¹; 8/ Zarządzenie Ministra Przemysłu Chemicznego z dnia 26 października 1971 r. w sprawie poszerzenia przedmiotu działalności MZRIp³².

MZRIp w latach 1959-1989 działały w warunkach gospodarki scentralizowanej (okres PRL), natomiast w latach 1990-1992 – w okresie stopniowej likwidacji systemu nakazowo-rozdzielczego poprzez proces usamodzielniania się przedsiębiorstwa. W latach 1993-1999 przedsiębiorstwo funkcjonowało w warunkach gospodarki rynkowej³³ jako Mazowieckie Zakłady Rafineryjne i Petrochemiczne Spółka Akcyjna (nazwa skrócona: Petrochemia Płock S.A.)³⁴.

25 Uchwała nr 2/59 Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 5 stycznia 1959 r. w sprawie lokalizacji w Płocku kombinatu rafineryjno-petrochemicznego, Dz.U. 1959.

26 Zarządzenie Ministra Przemysłu Chemicznego z dnia 29 grudnia 1959 r. w sprawie utworzenia przedsiębiorstwa państwowego Mazowieckie Zakłady Rafineryjne i Petrochemiczne w Budowie. Dz. Urz. MPCH 1959. Przedmiotem działalności przedsiębiorstwa w początkowym okresie było pełnienie funkcji inwestorskich, a następnie ich eksploatacja. Zwierzchni nadzór nad przedsiębiorstwem sprawował Minister Przemysłu Chemicznego przez Zjednoczenie Przemysłu Rafinerii Nafty.

27 Zarządzenie Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z 14 grudnia 1959 r. w sprawie powołania z dniem 1 stycznia 1960 r. generalnego wykonawcy budowy MZRIp – Przedsiębiorstwa Budownictwa Przemysłowego Petrobudowa w Płocku, Dz. Urz. MBiPMB 1969.

28 Uchwała Nr 154/60 Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 28 kwietnia 1960 r. – w sprawie zatwierdzenia Założeń MZRIp w Płocku, Dz. U. 1960.

29 Uchwała Nr 419/60 Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 1960 r. – w sprawie zatwierdzenia Projektu wstępnego budowy MZRIp oraz Uchwała Nr 420/60 KE Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 1960 r. – w sprawie inwestycji w Płocku i rejonie Płocka w związku z budową MZRIp, Dz. U. 1960.

30 Zarządzenie Ministra Przemysłu Chemicznego z dnia 11 sierpnia 1965 r. w sprawie zmiany nazwy przedsiębiorstwa na „Mazowieckie Zakłady Rafineryjne i Petrochemiczne”, Dz. Urz. MPCH 1965. Nowy przedmiot działalności obejmował przeróbkę ropy naftowej na paliwa, oleje smarowe i asfalty oraz przetwarzanie gazów rafineryjnych, benzyn i innych węglowodorów.

31 Uchwała Nr 399/66 Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 20 sierpnia 1966 r. – w sprawie dalszego rozwoju MZRIp w Płocku, Dz. U. 1966.

32 Zarządzenie Ministra Przemysłu Chemicznego z dnia 26 października 1971 r. – w sprawie przedmiotu działalności MZRIp, Dz. Urz. MPCH 1971. Nowy przedmiot działalności obejmował od 1 stycznia 1972 r. przeróbkę ropy na produkty naftowe oraz produkcję petrochemiczną.

33 Minister Przekształceń Własnościowych aktem notarialnym z dnia 29 czerwca 1993 r. przekształcił MZRIp z siedzibą w Płocku w Jednoosobową Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa o nazwie skróconej Petrochemia Płock S.A., Dz. Urz. MPW 1993.

34 A. Puchowicz, *Rozwój Petrochemii Płock S.A. jako konieczny element budowy nowoczesnej gospodarki*, „Notatki Płockie” 1996, nr 3, s. 38-42; tenże, *Czterdzieści lat minęło. Historia MZRIp w latach 1959-1999*, „Petro-Echo” 1999, nr 50, wkładka Towarzystwa Przyjaciół Petrochemii Płock, s. I-IV.

W okresie PRL w latach 1964-1989 w kombinacie rafineryjno-petrochemicznym uruchomiono 46 instalacji technologicznych oraz utworzono Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Rafineryjnego³⁵. Do eksploatacji oddawano kolejno instalacje: w 1964 r. – DRW I (Destylację Rurowo-Wieżową I), Reforming I (Katalityczny Reforming Benzyn I), Oksydację Asfaltów I, Stację Wyparną i Etylizację Benzyn; w 1965 r. – HON I (Hydroodsiarczanie Olejów Napędowych I) i Claus I (półspalanie siarkowodoru do krystalicznej siarki); w 1966 r. – Odsiarczanie Gazów Suchych, Oksydację Asfaltów II, Komorowe Koksowanie, FKK I (Fluidalny Kraking Katalityczny I); w 1967 r. – Odsiarczanie Gazów Płynnych; w 1968 r. – DRW II, Reforming II, HON II, Wytwórnę Fenolu i Acetonu; w 1969 r. – Blok Olejów Smarowych, Oksydację Asfaltów III, Claus II; w 1970 r. – Olefiny I, Tlenek Etylenu i Glikolu I, Butadien I; w 1971 r. – Polietylen I, DRW III, HON III, Reforming III; w 1972 r. – Reforming IV; w 1973 r. – Ekstrakcję Aromatów, Oksydację Asfaltów (komory koksowe); w 1974 r. – Paraksylen, Polipropylen I, w 1975 r. – Oksydację Asfaltów IV, Oksydację Asfaltów V, Claus III; w 1976 r. – Wytwórnę Detol, Alkilację HF; w 1977 r. – Polipropylen II, FKK II; w 1978 r. – Destylację Zlewek; w 1979 r. – Polietylen II, Pyrotol, IFP, w 1980 r. – Olefiny II, Butadien II; w 1983 r. – Tlenek Etylenu i Glikolu II; w 1984 r. – Claus IV³⁶.

W okresie PRL funkcję generalnego wykonawcy budowy instalacji rafineryjnych i petrochemicznych pełniło PBP Petrobudowa w Płocku, natomiast wiodącymi biurami projektowymi w większości przedsięwzięć inwestycyjnych były: Biuro Projektów Przemysłu Naftowego Bipronaft w Krakowie (instalacje rafineryjne) i Biuro Projektów Przemysłu Syntezy Chemicznej Prosynchem w Gliwicach (instalacje petrochemiczne). Rozbudowę i modernizację instalacji rafineryjnych i petrochemicznych realizowano zgodnie z założeniami urbanistycznymi i technologicznymi przyjętymi przez generalnego projektanta MZRiP Kazimierza Kachlika³⁷.

Teren Kombinatu podzielono na:

- a/ segmenty technologiczne (działki instalacji rafineryjnych i instalacji petrochemicznych);
- b/ segmenty magazynowe (działki zbiorników surowcowych oraz produktów paliwowych, gazowych i poliofin);
- c/ działki funkcjonalne (chłodnie oraz osadniki, które znajdują się poza ogrodzeniem zakładu – po południowej stronie ul. Długiej);
- d/ jednostki pomocnicze (kotłownia zakładowa, warsztaty centralne, transport samochodowy wraz z terminalami oraz kolejowe bocznice zakładowe).

Poza terenem Płocka Kombinat posiada rozbudowany transport kolejowy wraz z Stacją Rozrządową w Nowym Trzepowie oraz nowoczesną Oczyszczalnię Ścieków w Maszewie.

W związku z zapotrzebowaniem dla procesów technologicznych Kombinatu dużych ilości pary technologicznej, ciepłej wody i energii elektrycznej wybudowano Zakładową Elektrociepłownię 250 MW (olejowo-gazową)³⁸, która m.in. do dziś zaopatruje w „ciepło” również osiedla w Płocku. Elektrociepłownia funkcjonuje w oparciu o odpady z przeróbki ropy naftowej, głównie tzw. gudronu. Generalnym wykonawcą budowy tego przedsięwzięcia było Warszawskie Przedsiębiorstwo Budowy Elektrowni i Przemysłu Beton-Stal³⁹. Spośród wielu przedsiębiorstw podwykonawczych wiodącą rolę

35 A. Puchowicz, *30 już lat działa Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Rafineryjnego w Płocku*, „Nafta i Gaz” 2001, nr 9.

36 A. Kłoczek, *Płocki Kompleks...*, s. 290-291.

37 W. Serafimowicz, B. Trębala, op. cit., s. 115.

38 T. Niewinowski, *30-lecie Zakładu Elektrociepłowni*, „Petro-Echo” 1999, nr 38, s. 3.

39 W. Serafimowicz, B. Trębala, op. cit., s. 139.

pełniło Przedsiębiorstwo Montażu Elektrowni Elektrobudowa w Katowicach⁴⁰.

W ocenie dr. Tomasza Piekarskiego w latach PRL: *Petrochemia zdominowała rozwój miasta i jego życie społeczno-gospodarcze lat sześćdziesiątych, siedemdziesiątych i także osiemdziesiątych. Szczególnie w zakresie zatrudnienia i wzrostu liczby ludności*⁴¹. Płock był w tym okresie jednym z największych ośrodków potencjału budowlanego w kraju oraz drugim miastem pod względem liczby zatrudnionych w przemyśle na Mazowszu. Końcowe dziesięciolecie funkcjonowania PRL charakteryzowało się załamaniem gospodarczym kraju, szczególnie dotyczyło to budownictwa przemysłowego. W Płocku w MZRiP początkowo nastąpiło wyhamowanie procesów inwestycyjnych, a następnie od 1985 r. – wstrzymano budowę nowych instalacji.

W 1989 r. po uzyskaniu pełnej niezależności i utworzeniu III RP, wskutek rozpoczęcia przekształceń polityczno-ustrojowych polegających na wprowadzeniu pluralizmu politycznego i zasad demokratycznego państwa prawa, sukcesywnie zmieniał się w kraju system ekonomiczny. Powstawały nowe realia społeczno-gospodarcze i prawno-własnościowe. W związku z likwidacją scentralizowanego zarządzania gospodarką krajową, w tym systemu nakazowo-rozdzielczego, dotychczasowe odgórne zarządzanie w MZRiP przekształcało się sukcesywnie w kierunku podejmowania decyzji gospodarczych w coraz większym stopniu na szczeblu przedsiębiorstwa. W pierwszych latach transformacji ustrojowej (1989-1992) realizacja procesu prywatyzacji kapitałowej MZRiP została poprzedzona procesem komercjalizacji. W 1992 r. po raz pierwszy dyrektora generalnego MZRiP wyłoniono w drodze konkursu. Aktem notarialnym z dnia 29 czerwca 1993 r. Minister Przekształceń Własnościowych przekształcił przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Mazowieckie Zakłady Rafineryjne i Petrochemiczne z siedzibą w Płocku w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa⁴².

Po początkowym okresie stagnacji przystąpiono do modernizacji i rozbudowy zakładu. W III RP w latach 1991-1997 w Petrochemii Płock S.A. wybudowano 11 instalacji: w 1991 r. – MTBE; w 1993 r. – Claus V, Claus VI; w 1994 r. – HON V, Reforming V; w 1995 r. – Odzysk Frakcji C2; w 1996 r. – Odparafinowanie Mek-Toluen, Biturox, BOPP; w 1997 r. – Hydrokraking, Wytwórnę Wodoru, Odzysk Wodoru z Gazów⁴³.

W latach 1994-1999 w wyniku przeprowadzonej restrukturyzacji wewnętrznej powołano dwie spółki akcyjne, tj. Zakład Budowy Aparatury S.A. i Petroprojekt S.A. (dawne Biuro Projektów) oraz kilkanaście odrębnych spółek specjalistycznych z ograniczoną odpowiedzialnością, m.in.: Petropolimer, PetroMechanik, PetroTel, PetroEltech, PetroEnergoRem, PetroRemont, PetroWod-Kan, PetroTransport, Petroochrona, Przedsiębiorstwo Usługowe Zieleń.

W okresie od 1959 r. do 1993 r. przedsiębiorstwem państwowym zarządzali dyrektorzy generalni: Paweł Nowak (1959-1967), Andrzej Woroniecki (1968-1972), Henryk Dyrda (1972-1973), Włodzimierz Kotowski (1973-1976), Kazimierz Klęk (1976-1980), Władysław Wawak (1980-1981), Kazimierz Klęk (1981-1982), Czesław Dolasiński (1982-1992) i Konrad Jaskóła (1992-1993)⁴⁴. Po przekształceniu MZRiP w dniu 1 lipca 1993 r. w spółkę „Petrochemia Płock S.A.” – firma zarządzana była przez Prezesa Zarządu – Dyrektora Generalnego Konrada Jaskółę (1993-1999) i Andrzeja Modrzejewskiego (w okresie

⁴⁰ Ibidem, s. 139, 214-215.

⁴¹ T. Piekarski, op. cit., s. 349.

⁴² A. Klocek, *Płocki Kompleks...*, s. 79. Cytat: *Zgodnie ze Statutem władzami Petrochemii Płock S.A. były: Zarząd Spółki, Rada Nadzorcza i Walne Zgromadzenie. /.../ Przystąpiono do przeprofilowania przedsiębiorstwa typowo produkcyjnego – w firmę produkcyjno-handlową.*

⁴³ Ibidem, s. 291.

⁴⁴ M. Górzyński, H. Rybak, A. Puchowicz, F. Niśkiewicz, S. Gralak, *Protoplaści ORLENU*, Zeszyty Nr 1-15, Płock 2008-2009. W poszczególnych zeszytach zamieszczono życiorysy dyrektorów naczelnych MZRiP i Petrochemii Płock S.A. oraz głównych ich zastępców.

Zakład Produkcyjny PKN Orlen S.A. w Płocku

W maju 1998 r. Rada Ministrów podjęła decyzję o utworzeniu koncernu naftowego. Powstał on w wyniku przejęcia Centrali Produktów Naftowych CPN S.A.⁴⁶ przez Petrochemię Płock SA. Formalnie w dniu 7 września 1999 r. utworzono nowy podmiot, który przyjął nazwę Polski Koncern Naftowy S.A. W dniu 3 kwietnia 2000 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy podjęło decyzję o nadaniu spółce nazwy handlowej PKN Orlen S.A., przyjęto równocześnie nowe logo i barwy⁴⁷.

Centrala Produktów Naftowych S.A. posiadała najdłuższą w powojennej Polsce historię gospodarczą. Powołana została w końcowej fazie II wojny światowej (w lipcu 1944 r.) jako instytucja państwowa, zabezpieczająca ocalałą infrastrukturę naftową. „CPN zajmowało się magazynowaniem, transportem, dystrybucją hurtową i detaliczną przetworów naftowych, w tym paliw płynnych i środków smarowych. Ponadto CPN organizowała transport paliw płynnych za pomocą autocystern, cystern kolejowych oraz rurociągów. W szczytowym okresie rozwoju przedsiębiorstwo dysponowało przeszło 1400 stacjami paliw oraz „flotą” prawie 600 autocystern”⁴⁸.

Płocką część PKN ORLEN S.A. stanowi Zakład Produkcyjny (modernizowane i rozbudowywane dawne MZRiP/Petrochemia S.A.), w którym obecnie znajduje się ok. 90 instalacji chemicznych (rafineryjnych i petrochemicznych), duża liczba magazynów płynnych surowców oraz produktów płynnych i gazowych, a także ogromna infrastruktura techniczna związana z produkcją, transportem drogowym i kolejowym oraz zarządzaniem⁴⁹. W dniu 22 listopada 1999 r. PKN Orlen jako firma handlowo-produkcyjna zadebiutował na giełdzie, przy czym akcje w postaci kwitów depozytowych GDR trafiły na giełdę londyńską. Utworzenie PKN Orlen dawało gwarancje zabezpieczenia strategicznych państwa w dziedzinie paliwowej oraz stworzyło możliwość konkurencji z podobnymi firmami zachodnimi⁵⁰. W dniu 28 X 2003 r. Rada Miasta Płocka dokonała uchwały w sprawie *Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części terenów Zakładu Produkcyjnego PKN ORLEN S.A. w Płocku wraz z terenami przyległymi, położonych w granicach administracyjnych miasta Płocka*⁵¹.

PKN Orlen S.A.⁵² w pierwszej dekadzie XXI w. wydzielił dawne jednostki organizacyjne w odrębne spółki prawa handlowego. Wówczas powstały m.in. Orlen Wir, Orlen Laboratorium, Orlen Asfalty, Orlen Gaz i Orlen Unipetrol. Równocześnie część spółek wcześniej utworzonych zmieniła nazwę na: Orlen Projekt, Orlen Automatyka i Orlen Polimar⁵³.

W latach 1999-2007 wybudowano 13 instalacji: w 1999 r. – HOG (hydroodsiarczanie gudronu), DRW VI, w 2000 r. – Reforming VI, HON VI, Izomeryzacja Frakcji C5-C6; w 2001 r. – modernizacja

45 A. Kłoczek, *Płocka Rafineria...*, s. 119-121.

46 https://centrala_produktyw_naftowych.pl, [dostęp: 11.01.2022].

47 A. Kłoczek, *Płocka Rafineria...*, s. 65-69.

48 https://Centrala_produktyw_naftowych.pl, [dostęp: 20.02.2022].

49 60 lat Zakładu Produkcyjnego w Płocku. *ORLEN bez tajemnic*, red. A. Stachurska, P. Świątkowski, Płock 2014, s. 21-36.

50 A. Kłoczek, *Płocki Kompleks...*, s. 134, 137.

51 Uchwała Nr 299/XVI/03 RMP z 28 października 2003 r. w sprawie *Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części terenów Zakładu Produkcyjnego PKN ORLEN S.A. w Płocku wraz z terenami przyległymi, położonych w granicach administracyjnych miasta Płocka*, Dz. Urz. Woj. Maz. 2003, Nr 298, poz. 7871.

52 A. J. Papierowski, J. Stefański, op. cit., s. 394-398.

53 W. Serafimowicz, B. Trębala, op. cit., s. 239-242, 247-248.

Oksydacji Asfaltów (Biturox I i II); w 2002 r. – modernizacja DRW II i DRW III oraz intensyfikacja DRW III; w 2003 r. – intensyfikacja Krakingu Katalitycznego II (po wyburzeniu hali filtrów Acotobenzenu) zbudowano instalację Odparafinowania Olejów Smarowych); w 2004 r. – instalacja Odsiarczanie Gazów Claus IX; w 2005 r. – modernizacja Instalacji Olefin (o mocy wytwórczej ok. 700 tys. ton etylenu i ok. 380 tys. ton propylenu) oraz nowa Instalacja Ekstrakcji Aromatów; w 2006 r. – dostosowanie Instalacji HON VI do produkcji oleju napędowego o zawartości siarki 10 ppm oraz Odsiarczanie Benzyny Krakingowej; w 2007 r. – instalacja ON z HOG; w 2010 r. – instalacja HON VII; w 2011 r. – nowa instalacja Paraksylenu 400 kt⁵⁴.

Na początku 2018 r. konsorcjum firm grupy Siemens wybudowało w Zakładzie Produkcyjnym PKN Orlen w Płocku największą w kraju Elektrociepłownię 600 MW (gazowo-parową) – wysokiej sprawności blok nisko-emisyjny o mocy cieplnej 520 Mwt⁵⁵. W tym bloku energetycznym spalany jest gaz w wysokiej temperaturze, co oznacza minimalne zużycie paliwa na jednostkę energii oraz niskie skażenie środowiska. Wykonawcą projektu było konsorcjum General Electric i SNC Lavalin.

W dniu 30 kwietnia 2019 r. uruchomiona została instalacja Metatezy, co w efekcie zwiększyło produkcję propylenu w Płocku z 450 tys. ton do 550 tys. ton rocznie⁵⁶. Inwestycja została zrealizowana w wyniku podpisania umowy PKN Orlen S.A. z firmą Elektrobudowa S.A. na projektowanie, dostawy i budowę „pod klucz” (licencja od firmy Lummus Technology Inc. z grupy CB&I).

W połowie 2021 r. zakończono budowę Centrum Badawczo-Rozwojowe PKN Orlen w Płocku. Inwestycja realizowana była w formule EPC (ang. engineering, procurement, construction). Budimex jako generalny realizator inwestycji zaprojektował, wybudował, a także wyposażył obiekty „pod klucz” wraz z uruchomieniem dostarczonego sprzętu, m.in. aparatury pomiarowej i laboratoryjnej⁵⁷.

W dniu 21 czerwca 2021 r. podpisano z firmą Hyundai Engineering z siedzibą w Seulu oraz Técnicas Reunidas z siedzibą w Madrycie umowę na projektowanie, dostawę urządzeń i realizację budowy Kompleksu Olefin III. Dla realizacji tego przedsięwzięcia w latach 2023-2024 została utworzona spółka ORLEN Olefiny Sp. z o.o. (dyrektor Damian Olewnik)⁵⁸. Kompleks powstaje na terenie ok. 100 ha, po jego uruchomieniu zatrudnienie w Zakładzie wzrośnie o ok. 380 etatów. W ramach tej inwestycji wybudowany będzie nowy Krater Parowy, którego moce wyniosą 640 tys. ton etylenu, co spowoduje wzrost rzeczywistych mocy produkcyjnych Zakładu – do 1040 tys. ton etylenu. Równocześnie nastąpi zapotrzebowanie na ok. 1 mln ton dodatkowych wsadów⁵⁹, przy czym emisja dwutlenku węgla na tonę produktu zmniejszy się o ok. 30%. W związku krótkim czasem realizacji tej największej instalacji petrochemicznej w Europie w ciągu ostatnich 20 lat obecnie powstaje tymczasowe miasteczko dla pracowników zatrudnionych przy jej budowie, których w szczytowym okresie będzie ok. 10 tys.

Obecnie sukcesywnie wyłączane są w Zakładzie PKN Orlen w Płocku instalacje pierwszej generacji technologii: DRW I, Piroliza I, TE I, PE I, PP I-II, Butadien I, REF II-IV, EA, Detol, HON II-

54 Ibidem, s. 433-434; *Raporty Roczne PKN Orlen S.A. (1999-2011)*, [dostęp 2.02.2023].

55 <https://inwestycjeenergetyczne.ite.pw.edu.pl>. W wyniku budowy w latach 2015–2018 nowoczesnej elektrociepłowni gazowo-parowej PKN Orlen S.A. zwiększył istotnie potencjał produkcji energii elektrycznej. W blokach zamontowano turbiny posiadające najwyższą efektywność energetyczną na świecie i jednocześnie zapewniające wysokie parametry ekologiczne przy spalaniu gazu w temperaturze ponad 1500 st. C, [dostęp: 20.02.2022].

56 <https://forsal.pl>. Instalacja do produkcji propylenu w oparciu o technologię metatezy oznacza dalsze wzmacnianie efektu synergii między koncernami PKN Orlen a Basell Orlen Polyolefins, [dostęp 20 lutego 2022].

57 <https://pppt.eu>, [dostęp 20 lutego 2022].

58 <https://tp.com.pl>>GRUPA_ORLEN. W dniu 24 maja 2021 r. Rada Nadzorcza Spółki wyraziła zgodę na realizację inwestycji dotyczącej intensyfikacji produkcji Olefin w Zakładzie Produkcyjnym w Płocku; *Raporty Roczne PKN Orlen S.A. (2008-2021)*, [dostęp 20 lutego 2022].

59 <https://www.Orlen.pl>>Strona główna> [dostęp 2.04.2023].

III, PX, Claus I-IV, ABT, KK I, Koksowanie⁶⁰.

Polski Koncern Naftowy Orlen Spółka Akcyjna (skrót PKN Orlen S.A.) to koncern paliwowo-energetyczny, który jest liderem wśród przedsiębiorstw petrochemicznych w Europie środkowo-wschodniej. Obecnie Spółka ma 5% udziału w europejskim rynku petrochemicznym.

W instalacjach PKN Orlen w procesie rafinacji wytwarzane są: - produkty paliwowe (benzyny, oleje napędowe lekkie i ciężkie, oleje opałowe, paliwa lotnicze); - produkty rafineryjne (benzyny lekkie, średnie i ciężkie); - produkty petrochemiczne (etylen, propylen, paraksylen, kwas tereftalowy, fenol, aceton, benzen, butadien, tlenek etylenu i glikole); - poliolefiny (polietylen, polipropylen, polichlorek winylu); - produkty pozostałe (asfalty, bazy olejowe oraz siarka, gips i woski).

Podstawowym wsadem surowcowym dla procesu rafinacji są: ropa naftowa, gaz ziemny, chemikalia pomocnicze, woda, powietrze oraz estry i bioetanol. Obecnie Zakład PKN Orlen w Płocku z powodzeniem konkuruje z innymi światowymi firmami przetwarzającymi ropę naftową.

Do Koncernu należy sześć rafinerii: na terenie Polski – w Płocku, Trzebini i Jedliczu; dwie na terenie Czech – w Litwinovie i Kralupach nad Vltavou oraz jedna na Litwie – w Możejках. W 2015 r. PKN Orlen zatrudniał ponad 20 tys. pracowników.

W dniu 1 VIII 2022 r. PKN Orlen przejął 70% udziałów Grupy Lotos w Gdańsku (pozostałe 30% przejął największy na świecie arabski koncern naftowy - Saudi Aramco). Została powołana nowa spółka joint venture – Rafineria Gdańska sp. z o.o.). Należy przypomnieć, że funkcję generalnego wykonawcy Rafinerii Nafty „Gdańsk” w okresie PRL początkowo pełniło Płockie Przedsiębiorstwo Konstrukcji Stalowych i Urządzeń Przemysłowych Mostostal, a następnie – Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego Petrobudowa⁶¹.

O ile MZRIp w okresie PRL stopniowo uzyskiwały pozycję lidera wśród krajowych przedsiębiorstw przemysłowych, to PKN Orlen S.A. w okresie III RP nie tylko podtrzymuje tę pozycję, ale uzyskał kolejny wzrost notowań i firma ma ambicję zostać przedsiębiorstwem globalnym. Obecnie Grupa Orlen posiada 65% udziału w polskim rynku (obejmuje sprzedaż detaliczną prowadzoną przez stacje Orlen oraz hurtową na rzecz klientów zewnętrznych).

Od 1999 r. Spółką zarządzali prezesi zarządu (generalni dyrektorzy): Andrzej Modrzejewski (1999-2002), Zbigniew Wróbel (2002-2004), Igor Chałupiec (2004-2007), Piotr Kownacki (2007- 2008), Wojciech Heydel (2008), Jacek Krawiec (2008-2015), Wojciech Jasiński (2015-2018) i Daniel Obajtek (od 6 II 2018 r. do 5 II 2024 r.).

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie PKN Orlen w dniu 5 lutego 2024 r. odwołało dotychczasową Radę Nadzorczą wraz z przewodniczącym Wojciechem Jasińskim (byłym ministrem Skarbu Państwa w latach 2006-2007) oraz powołało nowy dziewięcio-osobowy skład Rady Nadzorczej z przewodniczącym prof. Wojciechem Popiołkiem, funkcje wiceprzewodniczącego Rady objął Michał Gajda⁶².

Od 6 II 2024 r. do 10 IV 2024 r. obowiązki prezesa Koncernu PKN Orlen pełnił Witold Literacki⁶³. Aktualnie od 11 IV 2024 r. prezesem Zarządu ORLEN SA i Dyrektorem Generalnym jest Ireneusz Fąfara, natomiast funkcję wiceprezesa pełni Witold Literacki.

W dniu 11 XII 2024 Zarząd PKN Orlen podjął strategiczną decyzję o zatrzymaniu Projektu Olefiny III⁶⁴. *Rzeczywiste koszty realizacji Olefiny III sześciokrotnie przekroczyłyby pierwotne założenia.*

60 Cz. Bugaj, *60 lat historii Orlenu na Mazowszu* (Seminarium SPN i Filii PW w Płocku, 14 maja 2019), mps. {<https://slideplaer.pl>>slide...}, [dostęp: 4.05.2023].

61 Z ramienia PBP Petrobudowa funkcję dyrektora generalnego wykonawstwa budowy Rafinerii Nafty „Gdańsk” pełnił dr inż. Mieczysław Lewandowski.

62 <https://orlen.pl>. [5 luty 2024].

63 <https://orlen.pl>. [10 kwietnia 2024].

64 <https://orlen.pl>. [Komunika Prasowy: 11 grudnia 2024].

Uchroni to spółkę przed stratą ok. 15 miliardów zł. Te środki przeznaczone zostaną na projekty trwale zwiększające konkurencyjność spółki oraz polskiej gospodarki. O nieprawidłowościach, związanych z procesem inwestycyjnym, zawiadomiono prokuraturę. ORLEN nie wyklucza też wystąpienia wobec byłych członków zarządu z roszczeniem odszkodowawczym. Pozwala na to przyjęta w ostatnich dniach uchwała Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy.

Obecny podział akcji koncernu: Skarb Państwa – 49,9%; Nationale Nederlanden OFE - 5,4 %; pozostali akcjonariusze, w tym instytucjonalni i indywidualni – 44,7 %.

Basell Orlen Polyolefins Sp. z o.o.

We wschodniej części obszaru PKN Orlen w Płocku od 1 marca 2003 r. funkcjonuje spółka joint venture Basell Orlen Polyolefins Sp. z o.o. (BOP)⁶⁵, którą utworzyły PKN Orlen S.A. i międzynarodowy koncern Basell Europe Holdings B.V. Basell Orlen Polyolefins. BOP Sp. z o.o. jest drugą jednostką w kraju produkującą petrochemikalia i największym krajowym wytwórcą tworzyw sztucznych.

Roczny potencjał tych fabryk wynosi 800 tysięcy ton, z czego 480 tysięcy ton stanowi polipropylen (PP) wytworzony w oparciu o technologię Spheripol i 320 tysięcy ton – polietylen dużej gęstości (HDPE) wyprodukowany przy zastosowaniu technologii Hostalen. BOP posiada także instalację do produkcji polietylenu małej gęstości (LDPE), której roczna wydajność produkcyjna wynosi 100 tysięcy ton. Oznacza to, że łączny potencjał produkcyjny spółki wynosi 900 tysięcy ton poliolefin⁶⁶. Spółką zależną od BOP jest spółka handlowa – Basell Orlen Polyolefins Sprzedaż Sp. z o.o. (OPS). Aktualnie od 1 VIII 2022 r. prezesem Zarządu BOP i Dyrektorem Generalnym jest Michael O'Bert.

Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągów Naftowych S.A.

W 1959 r. w ramach Centrali Produktów Naftowych powołano Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągu Naftowego Przyjaźń w Budowie⁶⁷. W dniu 10 kwietnia 1963 r. przedsiębiorstwo to doprowadziło pierwszą nitkę rurociągu „Przyjaźń” do MZRiP. W 1963 r. zmieniono nazwę przedsiębiorstwa: na Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągu Naftowego „Przyjaźń” (usunięto słowo – w budowie). Uruchomienie instalacji pierwszej Destylacji Rurowo-Wieżowej nastąpiło 17 sierpnia 1964 r. Wówczas wpłynęły do zbiorników magazynowych pierwsze tony benzyny, oleju napędowego i oleju opalowego⁶⁸.

W 1983 r. nastąpiła kolejna zmiana nazwy przedsiębiorstwa: na Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągów Naftowych „Przyjaźń”. W dniu 18 grudnia 1998 r. przekształcono państwowe przedsiębiorstwo PERN „Przyjaźń” w Spółkę Akcyjną⁶⁹. W dniu 1 czerwca 2016 r. PERN „Przyjaźń” S.A. zmienia nazwę na PERN S.A. W dniu 3 stycznia 2018 r. nastąpiło włączenie płockiej spółki Operator Logistyczny Paliw Płynnych (OLPP Sp. z o.o.)⁷⁰ do PERN S.A.

PERN S.A. prowadzi działalność w zakresie: transportu i magazynowania ropy naftowej oraz

65 W. Serafimowicz, B. Trębala, s. 242-243.

66 <https://polyolefins.pl>, [dostęp 20 luty 2022].

67 W. Lenkiewicz, *Rurociąg Przyjaźni*, „Przegląd Budowlany” 1962, nr 4-5, s. 222-225.

68 A. Kłoczek, *Niezwykły kompleks rafineryjno-petrochemiczny w Płocku*, „Notatki Płockie” 2006, nr 1, s. 40.

69 W. Serafimowicz, B. Trębala, s. 173, 243-244.

70 Ibid., s. 244. Historia płockiej spółki OLPP: w dniu 1 stycznia 1997 r. ze struktur CPN S.A. wydzielono Dyрекcję Baz Magazynowych Naftobazy, która istniała w latach 1997–2006 r. jako spółka Naftobaza Sp. z o.o., w 2006 r. zmieniła nazwę na OLPP Sp. z o.o.

paliw, jak również przeładunku paliw i ich składowania dla podmiotów zajmujących się handlem i dystrybucją paliw; jest krajowym liderem logistyki surowcowo-paliwowej. Spółka posiada ok. 4,1 mln m³ pojemności magazynowej na ropę naftową oraz ok. 2,4 mln m³ na paliwa płynne – w 22 bazach paliw. PERN S.A. posiada Terminal Naftowy w Gdańsku i trzy duże bazy magazynowe ropy naftowej: w Adamowie niedaleko Mielnika przy granicy z Białorusią; w Miszewku Strzałkowskim k/Płocka (największa baza); oraz w okolicach Gdańska). Surowiec magazynowany jest w stalowych, cylindrycznych zbiornikach o pojemności od 32 tys. do 100 tys. m³

Naczelnicy dyrektorzy PERN Przyjaźń w okresie PRL i na początku III RP: Antoni Kumanowski (1959-1962), Izydor Maćkowiak (1962-1981) i Henryk Janczewski (1981-1998). Kolejni prezesi zarządu spółki PERN w okresie III RP: Henryk Janczewski (1999-2000), Krzysztof Adam Spandowski (2000-2001), Stanisław Jan Jakubowski (2001-2004), Wojciech Tabiś (2004-2006), Lech Marek Gorywoda (2006), Krzysztof Gan (2006-2007), Artur Zawarko (2007-2008), Krzysztof Adam Spandowski (2008-2009), Robert Marian Soszyński (2009-2012), Marcin Jan Moskowiak (2012-2016), Igor Marek Wasilewski (2016-2022), Paweł Stańczyk (7 X 2022 - 30 IV 2023), Mirosław Skowrona (1 V 2023 – 2 VI 2024)⁷¹. W dniu 3 VI 2024 r. na stanowisko prezesa spółki powołany został Daniel Świętochowski, wiceprezesem spółki został Piotr Gryśka.

Obszar dawnego zaplecza produkcyjnego PBP Petrobudowa

Rejon po dawnym zapleczu i zakładach produkcji pomocniczej PBP Petrobudowa i części jego przedsiębiorstw podwykonawczych stanowi obecnie mini-dzielnice budowlano-przemysłową.

PBP Petrobudowa w Płocku⁷² rozpoczęła funkcjonowanie od 1 stycznia 1960 r. Przedsiębiorstwo zostało utworzone na bazie dwóch działających w Płocku przedsiębiorstw budowlano-montażowych z Warszawy: Warszawskiego Przedsiębiorstwa Budownictwa Przemysłowego Żelbet i Warszawskiego Przedsiębiorstwa Budowlanego Nr 4. Przedsiębiorstwa te w latach 50. XX w. realizowały w Płocku zadania w zakresie budowy przemysłu terenowego oraz budownictwa mieszkaniowego i towarzyszącego.

PBP Petrobudowa⁷³ równocześnie z budową własnych obiektów administracyjno-biurowych⁷⁴, magazynów, centralnej betoniarni, zbrojarni, stolarki, zakładów prefabrykacji i bazy sprzętu⁷⁵ przystąpiła w lutym 1960 r. do wykonywania uzbrojenia terenu kombinatu rafineryjno-petrochemicznego⁷⁶. Funkcję generalnego wykonawcy przedsiębiorstwo pełniło przy budowie wszystkich instalacji rafineryjnych i petrochemicznych realizowanych w okresie PRL.

W ramach generalnego wykonawstwa Petrobudowa na terenie MZRIp działało wiele liczących się

⁷¹ <https://pern.pl>, [dostęp: 5.05.2023].

⁷² W. Serafimowicz, B. Trębała, op. cit., s. 121-135. Początkowo PBP Petrobudowa podlegała pod Zjednoczenie Budowy Zakładów Chemicznych, a następnie – pod Zjednoczenie Budownictwa Przemysłowego Centrum w Warszawie, funkcjonujące w strukturze resortu budownictwa. Dla kompleksowej obsługi w zakresie sprzętowo-transportowym PBP Petrobudowa i jego specjalistycznych przedsiębiorstw podwykonawczych utworzono w 1961 r. Płockie Przedsiębiorstwo Transportowo-Sprzętowe. W 1964 r. powołano Płockie Przedsiębiorstwo Zaopatrzenia Budownictwa.

⁷³ M. Majzner, *Geneza powstania Przedsiębiorstwa Budownictwa Przemysłowego Petrobudowa i pierwsze lata działalności*, „Przegląd Budowlany” 1984, nr 11, s. 12-15.

⁷⁴ R. Stroński, *Zagadnienia administracyjno-socjalno-bytowe budowy Kombinatu w Płocku*, „Przegląd Budowlany” 1962, nr 4-5, s. 261-264.

⁷⁵ K. Rajner, *Organizacja zaplecza PBP Petrobudowa*, „Przegląd Budowlany” 1962, nr 4-5, s. 226-234.

⁷⁶ E. Sadowski, *Problemy organizacji wykonawstwa płockiej inwestycji*, „Przegląd Budowlany” 1962, nr 4-5, s. 210-218.

przedsiębiorstw specjalistycznych: Mostostale – Warszawa, Zabrze, Poznań, Będzin, Wrocław, Gdańsk, Płock; Hydrobudowa – Warszawa, Nowy Dwór Maz., Włocławek; Energomontaż Warszawa; Kablobeton Warszawa; Inżynieria Warszawa; Instal Warszawa; Elektromontaż Warszawa; Przedsiębiorstwo Robót Kolejowych Warszawa; Termoizolacja Zabrze; Naftobudowa Kraków; Chłodnie Kominowe Gliwice; Przedsiębiorstwo Aparatury Przemysłowej Falenica; Termoizolacja Zabrze; Elektrobudowa Katowice; Energoapartura Katowice; Chemorozruch Oświęcim; Instal Płock; Izokor Płock; Warszawskie i Łódzkie Przedsiębiorstwa Robót Teletechnicznych oraz duża liczba krajowych i zagranicznych firm specjalistycznych.

W okresie PRL w Płocku PBP Petrobudowa zrealizowała też: dwa etapy rozbudowy Fabryki Maszyn Żniwnych, Zakłady Przetwórstwa Owocowo-Warzywnego, Zakłady Jajczarsko-Drobiarskie, Zakłady Stolarki Budowlanej, Zakłady Mięsne, Piekarnię Mechaniczną i Zakłady Przemysłu Dzwiniarskiego Cotex. Ponadto rozbudowała Płocką Stocznię Rzeczną i Silosy Elewatora Zbożowego w Radziwiu. Przedsiębiorstwo w obszarze budownictwa ogólnego wybudowało w Płocku m.in.: hotel Orbis-Petropol, szpital wojewódzki, budynek dydaktyczny Filii Politechniki Warszawskiej oraz realizowało: szkoły, przedszkola, pawilony handlowe i banki. Petrobudowa w zakresie budownictwa mieszkaniowego wybudowała ponad 22 tys. izb⁷⁷.

PBP Petrobudowa jako duże państwowe przedsiębiorstwo w początkach III RP zatrudniało jeszcze ok. 1100 pracowników, jednakże w wyniku restrukturyzacji i prywatyzacji utworzyło jedną spółkę akcyjną i sześć spółek z ograniczoną odpowiedzialnością oraz pozostawiło sobie jako jednostce państwowej tylko ok. 15% potencjału produkcyjnego. Niestety to mini przedsiębiorstwo państwowe nie wytrzymało konkurencji w gospodarce rynkowej.

Funkcję dyrektora naczelnego PBP Petrobudowa pełnili kolejno: (p.o.) Henryk Kłosiński (1960 r.), Stefan Patyna (1960-1962), Antoni Rogucki (1962-1976), Stanisław Gontarek (1976-1980), Bronisław Cieślak (1980-1981), Marek Majzner (1981-1992) i Janusz Mościcki (1992-1996). Spośród wielu zarządców komisarycznych najdłużej tę funkcję pełnił Waldemar Wyrzykowski od 1996 do 2002 r.

W okresie 36 lat funkcjonowania państwowej Petrobudowy przedsiębiorstwo stało się „kuźnią” kadry kierowniczej i menadżerskiej w budownictwie w Płocku i na Mazowszu Północnym i Wschodnim. O znaczeniu PBP Petrobudowa dla budownictwa krajowego oraz dla życia gospodarczego i społecznego Płocka może świadczyć decyzja Rady Miasta z 1991 r., która uhonorowała jej zasłużonego dyrektora Antoniego Roguckiego nadaniem jego imienia pieszej promenadzie na osiedlu Łukasiewicza⁷⁸.

Rejon wokół obszaru PKN Orlen

Obszar PKN Orlen położony w północnej części Płocka (na północ od rzeki Brzeźnicy) graniczy: od zachodu i południa z os. Winiary, od wschodu i południa – z os. Trzepowo, natomiast od północy – z gminą Stara Biała. Z Zakładem Produkcyjnym PKN Orlen sąsiadują następujące jednostki wiejskie: Biała, Stara Biała, Nowa Biała, Maszewo Duże, Nowe Draganie i Stare Draganie⁷⁹.

Aktualnie z Zakładem Produkcyjnym PKN Orlen S.A. i Płockiem związane są następujące miejscowości gminy Stara Biała: Nowe Trzepowo (Kolejowa Stacja Rozrządowa ZP PKN Orlen), Srebrna (Zespół Pałacowo-Parkowy będący własnością PKN Orlen), Maszewo (Oczyszczalnia ścieków

⁷⁷ W. Wyrzykowski, *Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego Petrobudowa w Płocku – 40 lat działalności*, „Notatki Płockie” 2000, nr 2, s. 47-50.

⁷⁸ M. Majzner, *Mgr inż. arch. Antoni Rogucki – Budowniczy Polski Ludowej i Płocka*, „Notatki Płockie” 1983, nr 4, s. 65-67.

⁷⁹ J. B. Nycek, M. Kowalski, op. cit., s. 68-133.

ZP PKN Orlen), Kobierniki (Zakład Utylizacji Odpadów Komunalnych) oraz Brwilno Górne (kościół pw. św. Andrzeja Apostoła, parafii obejmującej część os. Winiary – należącej do Dekanatu płockiego zachodniego)⁸⁰.

Niedaleko obszaru PKN Orlen w południowo-zachodniej części gminy Stara Biała znajduje się Brudziński Park Krajobrazowy, rezerwat Brwilno⁸¹ oraz Dom Pomocy Społecznej w Brwilnie (tzw. Antoniówka zaprojektowana przez wybitnego architekta Stefana Szyllera). Przy ul. Zglenickiego w rejonie obszaru PKN Orlen powstały nowoczesne siedziby wielu firm współpracujących z PKN Orlen S.A.: Orlen Projekt⁸², Orlen Asphalt⁸³, Orlen Gaz, Naftoremont⁸⁴ i Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny S.A.⁸⁵

Spółka PPPT⁸⁶ została powołana w dniu 14 lipca 2004 r. przez PKN Orlen S.A. i Urząd Miasta Płock. Tereny przekazane PPP-T S.A.⁸⁷ znajdują się w sąsiedztwie Zakładu Produkcyjnego PKN Orlen w osiedlach: Trzepowo (strefy I-II) i Winiary (strefy III-VII). Spółka oferuje swoim klientom około 60 hektarów terenów inwestycyjnych, wyposażonych w niezbędną infrastrukturę drogowo-techniczną z dogodnym dojazdem. Obecnie w PPP-T funkcjonują, m.in.: Centrum Usług Korporacyjnych, nowa siedziba PPP-T S.A., Laboratorium Centralne PKN Orlen (OBR).

Funkcję prezesa zarządu spółki pełnili m.in.: Krzysztof Lewandowski (2004- 2007), Jarosław M. Troch (2007-2008), Robert Makówka (2008), Iwona Lewandowska (2009 -2013), Michał Luczewski (2013-2015), Zbigniew Bednarski (2015-2019). Od 25 lipca 2019 r. funkcję prezesa zarządu spółki pełni Joanna Ewa Olejnik, wiceprezesem spółki od 30 sierpnia jest Marcin Gronowski, natomiast przewodniczącym Rady Nadzorczej Adam Woźniak.

W związku obecnym intensywnym rozwojem gospodarczym Płocka i znacznie powiększonym terenem pod budownictwo przemysłowe (rejon wzdłuż ul. Rataja w os. Trzepowo) pozostaje do rozważenia przez władze samorządowe powiększenie obecnego wielkoprzemysłowego obszaru PKN Orlen w drodze zmiany podziału administracyjnego miasta. Zasadnym wydaje się włączenie do obecnego wielkoprzemysłowego obszaru: 1/północnych części osiedli Winiary i Trzepowo, na których obecnie funkcjonuje Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny S.A.; 2/ rejonu „Kostrogaj Przemysłowy” z os. Łukasiewicza; 3/ rejonu „Targowa-FMŻ” z os. Trzepowo oraz 4/ terenu siedziby PKN Orlen S.A. w os. Winiary (pomiędzy ulicami Chemików i Zglenickiego)⁸⁸.

80 *Diecezja Płocka. Struktura personalno-administracyjna. Rocznik 1977 r.*, red. W. Lis, Płock 1979, s. 35-37.

Parafia obejmuje teren północnej części osiedla Winiary oraz miejscowości poza Brwilno Górne: Biskupice, Ludwikowo, Maszewo Duże i Maszewo n. Wisłą. Pierwszy kościół w Brwilnie powstał ok. 1220 r. (z fundacji Powalów). W 1740 r. wzniesiona została przez ks. Mateusza Krzemińskiego istniejąca do dzisiaj drewniana świątynia parafialna.

81 A. Kozanecki, op. cit., s. 199.

82 W. Serafimowicz, B. Trębala, op. cit., s. 242-243.

83 Ibidem, s. 250.

84 Ibidem, s. 138-139, 213.

85 Ibidem, s. 246-247.

86 Początkowo siedzibę PPP-T przy ul. Zglenickiego stanowił zmodernizowany kompleks dawnych obiektów: Ochotniczego Hufca Pracy (OHP), Domu Kultury w Białej Nowej i Zasadniczej Szkoły Budowlanej nr 2 przy PBP Petrobudowa, przekształconej później w Zespół Szkół Ochrony Środowiska.

87 *Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny*, Płock 2004, [Folder Informacyjny].

88 W. Serafimowicz, *Propozycja zmian granic osiedli oraz obszarów przemysłowych w Płocku*, „Notatki Płockie” 2022, nr 1, s. 41-42.

BIBLIOGRAFIA

Źródła drukowane

Dzienniki Ustaw: 1959, 1960, 1961, 1966.

Zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego, 1959, 1965, 1971.

Zarządzenie Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, 1959.

Zarządzenie Ministra Przekształceń Własnościowych, 1993.

Dz. Urz. Woj. Maz., 2003

Opracowania

40 lat produkcji rafineryjnej i petrochemicznej w Płocku 1964-2004, praca zbiorowa, Płock 2004.

60 lat Zakładu Produkcyjnego w Płocku. ORLEN bez tajemnic, red. A. Stachurska, P. Świątkowski, Płock 2014.

400 milionów ton ropy, red. E. Korsak, Płock 2005.

A. Bortkiewicz-Celińska, *Słownik historyczno-geograficzny województwa płockiego w średniowieczu*, z. 1, Warszawa 1980.

C. Bugaj, *60 lat historii Orlenu na Mazowszu* (Seminarium SPN i Filii PW w Płocku, 14 maja 2019), mps.

J. Chojnacki, *Płock 1969 w liczbach*, Płock 1970.

J. Chojnacki, *Płock 1973 w liczbach*, Płock 1974.

J. Chojnacki, *Petrochemia a rozwój Płocka*, wyd. II, Płock 1977.

K. Chojnacki, E. Sieczkowska, A. Zych, *Miejski Zeszyt Statystyczny Nr 1. Urząd Miasta Płocka, Rok 1993 (okres 1990-1993)*, Płock 1994

L. Chrapkowski, *Mazowieckie Zakłady Rafineryjne i Petrochemiczne w Płocku*, Warszawa 1967.

L. Chrapkowski, *Petrochemia Płock*, Warszawa 1997.

E. Dąbrowska, *XX lecie działalności Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych „Petrochemia” w Płocku. Historia i rozwój*, Płock 1980.

Diecezja Płocka. Struktura personalno-administracyjna. Rocznik 1977 r., red. W. Lis, Płock 1979.

P. Gryszpanowicz, *Rozwój przestrzenny Płocka w latach 1945-1989*, [w:] *Dzieje Płocka. Tom 3. Historia miasta w latach 1945-2020*, red. G. Gołębiowski, T. Piekarski, Płock 2020.

A. Kłoczek, *Płocka Rafineria i Petrochemia w latach 1959-2000. Monografia*, Płock 2010.

A. Kłoczek, *Płocki kompleks rafineryjno-petrochemiczny w latach 1959-2000 i jego wpływ na rozwój miasta i regionu*, Płock 2015.

W. A. Koński, *Płocka Petrochemia 1960-1985*, Płock 1986.

A. Kozanecki, *Z nurtem rzeki Skrwy. Historia – Przyroda – Zabytki Kultury*, Płock 2015.

J. B. Nycek, *Gmina Stara Biała powiat płocki*, Płock 2010.

A. J. Papierowski, J. Stefański, *Płock od A do Z w tysiącletnich dziejach*, Płock 2010.

PERN Przyjaźń – Prospekt, Płock 1993.

T. Piekarski, *Budowa Mazowieckich Zakładów Rafineryjno-Petrochemicznych; Z Petrochemią w tle. Życie społeczno-gospodarcze miasta w latach 1960-1989*, s. 327-380, [w:] *Dzieje Płocka. Tom 3. Historia miasta w latach 1945-2020*, red. G. Gołębiowski, T. Piekarski, Płock 2020.

Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny, Folder Informacyjny, Płock 2004.

Protoplaści ORLENU: Paweł Nowak, Jakub Tomaszewicz, Henryk Kozdrowicz, Czesław Jankiewicz,

Wiesław Kolsut, Bolesław Witkowski, Zdzisław Nycz, Andrzej Woroniecki, Włodzimierz Kotowski, Kazimierz Klęk, Władysław Wawak, Czesław Dolasiński, Włodzimierz Derecki, Andrzej Dankowski, Konrad Jaskóła, red. M. Górzyński, H. Rybak, A. Puchowicz, F. Niśkiewicz, S. Gralak, zeszyty nr 1-15, Płock 2008-2009.

Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągów Naftowych Przyjaźń, Płock 1994.

W. Serafimowicz, B. Trębala, *Z dziejów budownictwa w Płocku. Inwestorzy, projektanci, wykonawcy*, Płock 2008.

F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski, *Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, Warszawa 1880-1902.

M. Woźniak, *Życie gospodarcze miasta w latach 1950-1975 i perspektywy rozwojowe*, [w:] *Dzieje Płocka*, red. A. Gieysztor, wyd. II, Płock 1978.

Artykuły

A. Kasprzycki, Z. Kłosowski, *Organizacja robót na terenie budowy Kombinatu w Płocku*, „Przegląd Budowlany” 1962, nr 4-5.

A. Kłoczek, *Niezwykły kompleks rafineryjno-petrochemiczny w Płocku*, „Notatki Płockie” 2006, nr 1

T. Kulas, M. Majzner, *O historii i rozwoju PBP Petrobudowa*, „Przegląd Budowlany” 1981, nr 5.

W. Lenkiewicz, *Rurociąg Przyjaźni*, „Przegląd Budowlany” 1962, nr 4-5.

M. Majzner M, *Geneza powstania Przedsiębiorstwa Budownictwa Przemysłowego Petrobudowa i pierwsze lata działalności*, „Przegląd Budowlany” 1984, nr 11.

M. Majzner, *Mgr inż. arch. Antoni Rogucki – Budowniczy Polski Ludowej i Płocka*, „Notatki Płockie” 1983, nr 4.

M. Majzner, *Geneza powstania Przedsiębiorstwa Budownictwa Przemysłowego Petrobudowa i pierwsze lata działalności*, „Przegląd Budowlany” 1984, nr 11.

T. Niewinowski, *30-lecie Zakładu Elektrociepłowni*, „Petro-Echo” 1999, nr 3.

A. Puchowicz, *Rozwój Petrochemii Płock S.A. jako konieczny element budowy nowoczesnej gospodarki*, „Notatki Płockie” 1996, nr 3.

A. Puchowicz, *Czterdzieści lat minęło. Historia MZRP w latach 1959-1999*, „Petro-Echo” 1999, nr 50.

A. Puchowicz, *30 już lat działa Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Rafineryjnego w Płocku*, „Nafta i Gaz” 2001, nr 9.

K. Rajner, *Organizacja zaplecza PBP Petrobudowa*, „Przegląd Budowlany” 1962, nr 4-5.

E. Sadowski, *Problemy organizacji wykonawstwa płockiej inwestycji*, „Przegląd Budowlany” 1962, nr 4-5.

E. Serafimowicz, W. Serafimowicz, *Zarys historii osiedli płockich*, „Notatki Płockie” 2021, nr 2.

W. Serafimowicz, *Propozycja zmian granic osiedli oraz obszarów przemysłowych w Płocku*, „Notatki Płockie” 2022, nr 1.

R. Stroński, *Zagadnienia administracyjno-socjalno-bytowe budowy Kombinatu w Płocku*, „Przegląd Budowlany” 1962, nr 4-5.

W. Wyrzykowski, *Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego Petrobudowa w Płocku – 40 lat działalności*, „Notatki Płockie” 2000, nr 2.

Źródła internetowe

https://gmina_starabiała.pl.

<https://orlen.pl>.

<https://pern.pl>.

https://centrala_produktyw_naftowych.pl.

<https://inwestycjeenergetyczne.itc.pw.edu.pl>.

<https://forsal.pl>.

https://basell_orlen_polyolefins.pl.

<https://pppt.eu>.

<https://tp.com.pl>.

<https://slideplaer.pl>>slide...(Cz. Bugaj, 60_lat_historii_Orlenu_na_Mazowszu, Płock 2019).

OUTLINE OF THE HISTORY OF THE PŁOCK INDUSTRIAL DISTRICT PKN Orlen Area

Summary

The city of Płock is administratively divided into 23 units that include 21 housing estates as well as uninhabited areas of the large industrial site of PKN Orlen and the area of the Vistula river. The area of PKN Orlen was created on the southern territory of the former municipality of Biała. The industrial site consists of three main parts: the region of the PKN Orlen SA Production Plant (former Refinery and Petroleum Plants); the region of the Basell Orlen Polyolefins company, and the region of the former PBP Petrobudowa production facilities and cooperating companies. In the immediate vicinity of the PKN Orlen Production Plant in the Trzepowo and Winiary housing estates, PKN Orlen S.A. and the Płock City Office established the Płock Industrial and Technological Park Joint Stock Company in 2004. PPP-T offers its clients approximately 60 hectares of investment areas, equipped with the necessary road and technical infrastructure with convenient access.

Keywords: refining and petroleum industry, MZRIp, PKN Orlen, Basell Orlen Polyolefins, PBP Petrobudowa.